

Monika Natalia Kaczmarczyk

Uniwersytet Zielonogórski
Wydział Nauk Społecznych
Instytut: Pedagogiki

Sytuacja społeczna osadzonych kobiet wraz z dziećmi w Domu Matki i Dziecka w Zakładzie Karnym w Krzywańcu

Praca doktorska pisana pod kierunkiem: dr hab. Barbary Toroń-Fórmanek, prof. UZ

Streszczenie

Treść rozprawy doktorskiej ma na celu ukazanie sytuacji społecznej kobiet odbywających karę pozbawienia wolności jednocześnie wychowując dzieci w Domu Matki i Dziecka na terenie Zakładu Karnego w Krzywańcu. Temat pracy zwraca uwagę na bardzo istotny aspekt dotyczący trajektorii sytuacji społecznej kobiet, macierzyństwa oraz resocjalizacji. Kwestia macierzyństwa, również w warunkach pozbawienia wolności jest bardzo istotnym czynnikiem w resocjalizacji osadzonych kobiet, o czym pisała Maria Łopatkowa ujmując powyższe zagadnienie w nurcie pedagogiki serca. Temat został opracowany na podstawie badań jakościowych opartych na metodzie biograficznej, technice wywiadu narracyjnego, połączonej z koncepcją trajektorii cierpienia Fritza Schützego. Praca składa się z czterech rozdziałów.

Rozdział I: *Sytuacja społeczna* – składa się z siedmiu podrozdziałów, których zadaniem jest przedstawienie teorii naukowych poświęconych zrozumieniu czym jest sytuacja społeczna, interdyscyplinarnego ujęcia terminu sytuacji społecznej człowieka, ale również zdefiniowanie kiedy występuje sytuacja trudna, a kiedy optymalna. Z tego też względu pozwala to na dokonanie opisu sytuacji społecznych kobiet w zakładach karnych oraz matek z dziećmi w placówkach penitencjarnych.

Rozdział II: *Oddziaływania resocjalizacyjne wśród skazanych i osadzonych w jednostkach penitencjarnych* – składa się z czterech podrozdziałów. Podobnie jak w powyżej przedstawionym przypadku jest to rozdział teoretyczny, którego celem jest wprowadzenie czytelnika w ogólny zarys poruszanej tematyki. Z tego względu na samym początku zostały zaprezentowane treści dotyczące przebiegu procesu resocjalizacji w zakładach karnych. Następnie zaprezentowano teorie przestępczości w kilku ujęciach: antropologicznym, psychologicznym oraz socjologicznym.

W Rozdziale III zatytułowanym *Założenia metodologiczne badań własnych* zostały dokonane rozważania na temat badań w naukach społecznych. Pozwoliło to na ustalenie problemu i celów badawczych. W dalszej kolejności określono metody, techniki i narzędzia badawcze. To niejako standardowe poczynania, które dokonuje się w trakcie projektowania badań w naukach pedagogicznych. Dopiero zakończenie takich rozważań pozwala na dokonanie opisu badań, jakie w przyszłości zostaną przeprowadzone. W dużej mierze dotyczyły one opisu zagadnienia metod jakościowych oraz ilościowych. Na potrzeby tej pracy wybrano metodę biograficzną, w tym wywiady narracyjne, które zostały opisane w podrozdziale czwartym tej części pracy. Przy końcu rozdziału dokonano charakterystyki grupy badawczej oraz dokonano opisu sposobu doboru odpowiedniej metody i techniki badawczej.

Najbardziej istotnym i znaczącym dla całej pracy jest Rozdział IV pt.: *Sytuacja społeczna w Domu Matki i Dziecka w Krzywańcu*. Rozdział ten został całkowicie oparty na wynikach badań własnych. Jest to jednocześnie najbardziej rozbudowana część pracy. Zdobyte wyniki badań odnoszą się do określenia ogólnego profilu kobiet biorących udział w przeprowadzonych badaniach, opisanie sytuacji społecznej kobiet odbywających kary pozbawienia wolności w Domu Matki i Dziecka przy Zakładzie Karnym w Krzywańcu. Opis ten pozwolił na określenie biogramów osadzonych kobiet przy pomocy trajektorii cierpienia. W następnym podrozdziale opisano programy resocjalizacyjne, które stosuje się w Domu Matki i Dziecka w Krzywańcu oraz problematykę resocjalizacji matek odbywających karę pozbawienia wolności w opisywanym zakładzie penitencjarnym. Zagadnienia zawarte w obu częściach pracy znalazły swoje uwypuklenie w wyniku analizy wyników badań własnych.

Na końcu zostało zamieszczone *Zakończone*, które na dobrą sprawę jest podsumowaniem całości pracy, zwłaszcza tej części, która wynika z przeprowadzonych badań. Dotyczą one sytuacji społecznej kobiet wychowujących potomstwo w Domu Matki i Dziecka w Zakładzie Karnym w Krzywańcu. Ze względu na fakt, że obok zakładu penitencjarnego w Grudziądzu jest to jedyna placówka dająca możliwość odbywania kary pozbawienia wolności i wychowywania dzieci w okresie pozbawienia wolności. Wyniki badania uzyskane i opisane w tej pracy odnoszą się do całości zjawiska macierzyństwa, czyli sytuacji społecznych kobiet przed odbywaniem kary, jak i w trakcie w zakładach penitencjarnych umożliwiających wychowanie dzieci przez. Dodatkowo treść pracy została uzupełniona przez aneks. W pierwszej kolejności zamieszczono w całości wszystkie wywiady, które zostały przeprowadzone pośród respondentek. Umożliwia to analizę we własnym zakresie. Dodatkowo treść pracy została uzupełniona o dokumentację fotograficzną,

która pokazuje jak prezentuje się Dom Matki i Dziecka w Krzywańcu. Pozwala to na lepsze zrozumienie treści wypowiedzi respondentek, które opisywały byt socjalny w zakładzie karnym.

Niniejsza praca pokazuje interdyscyplinarne ujęcie sytuacji społecznej kobiet osadzonych w zakładzie karnym, wpływ macierzyństwa na procesy resocjalizacyjne oraz trajektorię cierpienia, która towarzyszyła kobietom w ich życiu. Wyniki badań pozwoliły na szczegółową analizę tematyki dotyczącej sytuacji społecznej kobiet, powielania wzorców przestępczego stylu życia tychże kobiet, które „przeżyły swoją biografię” zanim jeszcze trafiły do zakładu karnego.

Honke Keanerayh